

Suzbijanje paradajzovog moljca (*Tuta absoluta*)

Paradajzov moljac (*Tuta absoluta*) poslednjih nekoliko godina uz belu leptirastu vaš, tripse i pamukovu sovicu spada u štetočine koje prouzrokuju najveće štete u paradajzu. Posebno je štetna u zatvorenom prostoru, ali su primećene i štete u prizvodnji na otvorenom, u manjem obimu. Na površinama gde dođe do prenamnožavanja štete mogu biti 80-100%.

Poreklom je iz Centralne i Južne Amerike. U Evropi je zvanično prijavljeno njeno prisustvo 2006. godine u Španiji, a u Srbiji je zvanično od 2010. godine prvo je primećena na jugu Srbije, zatim u Sremu, a od 2012. i na krajnjem severu zemlje. Temperatura je veoma važna za njen razvoj, dok su idealan areal njenog prostiranja zemlje Mediterana. Iznad 1000 m nadmorske visine nije prisutna, ipak pronađeni su neki primerci u Švajcarskoj, Rusiji i Velikoj Britaniji.

Ženka je sivo- braon boje, mužijak je tamniji, veličine su oko 5-7 mm, a raspon krila oko 8-10 mm. Karakteristične su srebrno-sive ljušpice i tamne mrlje na prednjim krilima. Odrasle forme su najaktivnije noću, dok je tokom dana smanjena aktivnost i često miruju sakriveni na biljkama domaćina. Jaja su cilindrično – ovalna 0,3-0,4 mm, krem- bele do žućkasto-narandžaste boje. Ima 4 larvena stadijuma- prva dva krem boje, dok su L3 i L4 zelenkaste boje.

Ova štetočina živi u središnjem delu lista između lica i naličja, hrani se lisnim tkivom i pravi hodnike ili mine, a vremenom dolazi do potpunog propadanja lista, ubušuje se u stablo, vršne grane i plodove. Najveće štete pravi na plodovima koji nakon ubušenja larve nemaju nikakvu upotrebnu vrednost.

Problem u njihovom suzbijanju predstavlja kratak ciklus razvoja,veliki broj generacija (10-12) i velika fertilitet ženke (jedna ženka položi 250 – 260) jaja. Ciklus razvoja traje 20-67 dana. Dužina razvoja jedne generacije najviše zavisi od temperature, tako na 30°C ciklus traje 20 -23 dana , dok na 15°C razvoj jedne generacije traje preko 60 dana. Ova činjenica je jako važna u određivanju intervala između dva tretmana. Aktivnost odraslih jedinki počinje sa 7- 9°C. Prezimljava u svim razvojnim stadijumima. Problem u suzbijanju predstavlja i preklapanja generacija, pa su na jednoj biljci prisutni svi razvojni stadijumi. Veliki broj generacija i nepravilna primena pesticida dovode do pojave rezistentnosti štetočine na pojedine insekticide i grupe insekticida.

Pored hemijskih važne su i agrotehničke mere. Borbe kao što su postavljanje anti insekt mreža u plastenike kojima se smanjuje ulazak štetočine , ali i ukanjanje biljnih ostataka i tokom vegetacije, a pogotovu posle vegetacije. Veliku pomoć u suzbijanju predstavlja rano otkrivanje prisutnosti pomoću feromonskih klopki. Feromonske klopke pomažu ne samo u ranom detektovanju štetočine, već pomažu u izlovljavanju štetočine i praćenju brojnosti tokom čitave sezone. Prilikom suzbijanja potrebno je voditi računa i o antirezistentnoj strategiji i naravno ispoštovati karence primenjenih preparata.

Za suzbijanje se koriste inskticidi iz grupe piretroida kao što su deltametrin , avermektina – abamektin, emamektin – benzoat i IGR piriproksifen i hlorantraniliprol.

U strategiji suzbijanja važno je znati koji inskticidi deluju na koje razvojne stadijume, iz ove konstatacije pravci suzbijanja su delovanje na odrasle forme, delovanje na jaja i delovanje na larve. Preparat **Triton** pripada grupi avarmektina ima odlično delovanje na insekte iz roda Lepidoptera, sistemičan je deluje kontaktno i digestivno. Ubrzo nakon primene, insekti prestaju da se hrane, a nakon toga dolazi do parlice dok uguinuće nastaje za 2-4 dana. **Triton** se primenjuje dva puta u intervalu od 7 dana. Sa

porastom temperatura primeniti preparate na bazi hlorantraniliprola u intervalu 5-7 dana dva puta. Veoma je važno prilikom primene preparata ne smanjivati preporučene doze primene ili utrošak vode. **Triton** se koristi u dozi 2 l/ha.

Pre upotrebe preparata obavezno pročitati uputstvo i ponašati se u skladu sa preporukama!